

Жоба туралы қысқаша ақпарат

Жоба аты	АР 14870735 «Қала және ауыл мектептеріндегі жоғары сынып оқушыларының кәсіби қалауларының трансформациясы: салыстырмалы социологиялық талдау» 16-4/439-I (0123РК00131)
Жоба өзектілігі	Жоба Батыс Қазақстан кен орындарының абorigенді микроорганизмдерінің биосурфактанттарын зерттеуге бағытталған. Негізгі идея: биосурфактанттарды өндіретін абorigенді микроорганизмдерді және оларды қалдық мұнайдың тұтқырлығын төмендету үшін тиімді пайдаланудың оңтайлы жағдайларын таңдау, жалпы алғанда, Батыс Қазақстанның жетілген кен орындарының пласттардан мұнай шығуын арттыру. Модельдік экспериментте қолданар алдында абorigенді микроорганизмдер мен олардың биосурфактанттары зертханалық жағдайда зерттеледі.
Жоба мақсаты	Жобаның мақсаты – салыстырмалы талдау негізінде қала және ауыл мектептеріндегі жоғары сынып оқушыларының кәсіби қалауларының трансформациясының аймақтық және гендерлік ерекшеліктерін зерттеу.
Жоба міндеттері	<ul style="list-style-type: none">- отандық және шетелдік дереккөздерді зерделеу негізінде жоғары сынып оқушыларының кәсіптік және білім беру бағдарларын түрлендірудегі әлеуметтік зерттеулердің қазіргі теориялық тәсілдерін және социологиялық зерттеулердің әдіснамасын анықтау;- еліміздің географиялық қимасын білдіретін бірнеше аймақтардың (елдің орталық, оңтүстік, солтүстік, батыс және шығыс бөліктері) жалпы білім беретін және бейіндік мектептердің жоғары сынып оқушылары арасында әлеуметтік сауалнаманы ұйымдастыру және өткізу;- жоғары сынып оқушыларының кәсіптік және білім беру бағдарларының ерекшеліктерін, олардың мүмкіндіктерін және өңірлік (қалалық-ауылдық) және гендерлік контекстте қосымша білім алу мүмкіндігін бағалау;- әлеуметтік сауалнама арқылы мемлекеттік білім беру және әлеуметтік-экономикалық бағдарламалар, мұғалімдердің, ата-аналардың және әлеуметтік ортаның ықпалы, мектеп оқушыларының кәсіптік және білім беру бағдарларына білім беру бағдарламаларының хабардарлығы сияқты таңдаудың сыртқы факторларының әсерін анықтау;- социологиялық сауалнама нәтижелері бойынша қалалық және ауылдық жерлердегі жалпы білім беретін және мамандандырылған мектептердегі

	<p>жоғары сынып оқушыларының кәсіптік және білім беру бейімділіктерінің иерархиясын құру;</p> <ul style="list-style-type: none"> - аймақтық (қалалық-ауылдық), жынысты, оқу орнының түрін ескере отырып, жоғары сынып оқушыларының кәсіптік және білім беру бағытын бағалау әдісі ретінде социологиялық сауалнама технологиясын қолдану бойынша ұсыныстар әзірлеу; - әртүрлі типтегі мектептердегі кәсіптік бағдар берудің үлгілерін саралау және теңсіздіктің әлеуметтік мәселелерін, білім беру және жұмыспен қамтудың мемлекеттік бағдарламаларын іске асыруды және «Жаңа Қазақстанды» құру міндеттерін ескере отырып, мектептерде кәсіптік бағдар беруді ұйымдастыруды жетілдіру бойынша ұсыныстар беру; ”; - келесі ғылыми басылымдарда талқылау үшін алынған деректерді жүйелеу және ұсыну: а) Web of Science дерекқорының Social Science Citation Index немесе Arts and Humanities Citation Index индексында индекстелген рецензияланатын ғылыми жарияланымдағы бір мақала немесе шолу және (немесе) Scopus деректер базасында CiteScore сәйкес пайыздық көрсеткіші 35 (отыз бес) кем емес; б) КОКОСОН ұсынған рецензияланған шетелдік және (немесе) отандық басылымдардағы үш мақала; в) зерттеу тақырыбы бойынша монографиялар.
<p>Күтілетін және қол жеткізілген нәтижелер</p>	<p>Күтілетін нәтижелер:</p> <ul style="list-style-type: none"> - қала-ауыл жағдайында жоғары сынып оқушыларының кәсіби бейімділігін зерттеудің әдістемелік тәсілдерін жүйелеу және жіктеу; - әртүрлі типтегі мектептердің аймақтық және гендерлік контекстінде жоғары сынып оқушыларының кәсіби бейімділігін қалыптастыру бойынша социологиялық зерттеулердің әдіснамасы мен құралдарын әзірлеу; - мемлекеттік білім беру және әлеуметтік-экономикалық бағдарламалардың, «Жаңа Қазақстанды» құру стратегиясының мектеп оқушыларының кәсіби мүмкіндіктері мен талғамдарына әсерін негіздеу; - бірнеше аймақтардағы социологиялық зерттеулердің нәтижелері бойынша аймақтық және гендерлік ерекшеліктерді ескере отырып, болашақ мектеп түлектері үшін ең тартымды кәсіптік бағыттардың рейтингісі; - салыстырмалы талдау, жоғары сынып оқушыларының кәсіби бейімділігін анықтау, болашақ білім алудың қолжетімділігін бағалау және үш компонент бойынша – аймақтық (қалалық-ауылдық),

гендерлік, мектеп түрі бойынша гранттық қолдау алу мүмкіндіктеріне негізделген;

- жоғары сынып оқушыларының кәсіптік және білім беру бағдарларын бағалау әдісі ретінде социологиялық сауалнама технологиясын қолдану негізінде мектеп оқушыларына кәсіби бағдар беру бойынша ұсыныстар беру.

Нәтижелер:

- Алматы қаласы мен Алматы облысында, Астанада, Шымкентте және Түркістан облысында, Семейде және Абай облысында, Оралда және Батыс Қазақстан облысында, Павлодарда және Павлодар облысында жалпы білім беретін және мамандандырылған мектептердің жоғары сынып оқушылары арасында әлеуметтік зерттеу жүргізілді. 1200 респондентті қамту (2022 ж. қараша, 2024 ж. қазан);

- Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің орта білім бойынша бағдарламалық құжаттарын және 2017-2022 жылдарға арналған мамандықтар бойынша жоғары оқу орындарына қабылданғандар туралы есептерді талдау негізінде мектеп түлектерінің негізгі кәсіби бейімділіктері анықталды;

- мақалаларда жастардың мамандық таңдау әдістемесі берілген:

Мәскеу және Словакия кітапханаларына ғылыми сапар негізінде ресейлік және шетелдік ғалымдардың жаһандық әлеуметтік-экономикалық өзгерістер жағдайында жастардың кәсіби таңдауы мен кәсіби бейімділіктерінің өзгеруін зерттеу әдістемесі ұсынылған. Салыстырмалы талдау негізінде кәсіби бейімділіктердегі өзгерістердің траекториялары құрастырылды. Жаһандық әлеуметтік-экономикалық өзгерістер жағдайында жастардың кәсіптік таңдауы мен кәсіби бейімділіктерінің өзгеруін зерттеудің ресейлік және шетелдік әдістемесі туралы баяндама ұсынылады. Салыстырмалы талдау негізінде кәсіби бейімділіктердегі өзгерістердің траекториялары құрастырылды.

Ұсынылып отырған жобаның жаңалығы шетелдік және отандық ғылыми әдебиеттер мен дереккөздерге шолулар негізінде жалпы білім беретін мектеп оқушыларының кәсіптік бейімділіктері мен мамандық таңдауын зерттеудің әдістемелік тәсілдерінің классификациясы құрастырылғандығында.

Жыл сайын берілетін мемлекеттік білім гранттарын талдау негізінде Қазақстан Республикасының Білім министрлігі үздік үштікке кіретін ең тартымды мамандықтардың рейтингін ұсынды: 1) машина жасау, өңдеуші өнеркәсіп, құрылыс салалары; 2) педагогикалық ғылымдар, ақпараттық-

	<p>коммуникациялық технологиялар; 3) жаратылыстану, математика және статистика. Техникалық мамандықтарға мемлекеттік тапсырыстардың артуы мемлекеттің сұранысын және осы мамандықтар бойынша мамандардың тапшылығын көрсетеді.</p> <p>Жынысын, жасын, аймақтық ерекшеліктерін және мектеп мәртебесін ескере отырып, жоғары сынып оқушыларының кәсіби бейімділігін қалыптастыруды социологиялық зерттеудің әдістемесі мен құралдары ұсынылады.</p> <p>Қолдану аясы және іске асыру бойынша ұсыныстар</p> <p>Зерттеу жалпы білім беретін мектеп түлектерінің кәсіптік бейімділіктері мен мамандық таңдауын қалыптастыруға және кейіннен олардың тиімді жұмысқа орналасуына, еңбек нарығында, «Жаңа Қазақстан» құрылысы жағдайында білім беру мен кадрларды даярлауда бәсекеге қабілеттілігін арттыруға арналған. Мектеп әкімшілігінің гендерлік және аймақтық ерекшеліктерін ескере отырып, орта және арнаулы мектептердің жоғары сыныптарының түлектеріне кәсіптік бағдар беру саласындағы тиімді жұмысын қамтамасыз ету және жоғары оқу орындарында мамандарды даярлау сапасын арттыру бойынша ұсынымдар жіберілетін болады. .</p> <p>Экономикалық әсер. Зерттеу нәтижелері мектеп түлектерінің мамандықты саналы таңдауына түрткі болатын қорытындылар жасауға мүмкіндік берді, бұл еңбек нарығына сапалы мамандар даярлауға және жастарды жұмыспен қамту мәселелерін жақсартуға мүмкіндік береді. Жалпы білім беретін мектеп түлектерінің кәсіптік әлеуетін пайдалану көрсеткіші ретінде мамандықты дұрыс таңдау.</p>
<p>Зерттеу тобы мүшелерінің аты-жөні, идентификаторлары (Scopus Author ID, Researcher ID, ORCID, бар болса) және сәйкес профильдерге сілтемелер</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Садырова Мансия Сапарғалиевна, д. социол.н., профессор. Orcid ID - https://orcid.org/0000-0001-5375-0938. Scopus Author ID- 55856282. Индекс Хирша – 3. 2. Сарсенова Асель Бериковна, PhD по специальности Социология. https://orcid.org/0000-0003-0265-9506 Scopus author ID: 57192671255; Индекс Хирша -3 3. Мухтарова Карлыгаш Сапаровна, д.э.н., профессор. Orcid ID - https://orcid.org/0000-0002-7881-9070. Индекс Хирша – 4 4. Шеденова Назым Утеғалиевна д. социол.н., доцент. Orcid ID - https://orcid.org/0000-0001-7621-7634. Индекс Хирша – 3 5. Шнарбекова Меруерт Какпанбаевна, PhD по специальности Социология. ORCID iD: 0000-0002-1350-2806. Scopus author ID: 57200079996 6. Иманбаева Сандугаш Жайынбайқызы, КазНУ им. аль-Фараби, докторант PhD по Социологии кафедры социологии и социальной работы. магистр по Социологии.

	7. Орымбетов Абылай Ержанович, магистр по Социальной работе. КазНУим аль-Фараби, преподаватель кафедры социологии и социальной работы.
Жарияланымдар тізімі (URL, DOI көрсетілген)	<p>1) Садырова М.С., Мухтарова К.С. Методология социологических исследований в регионах Казахстана // Серия психология и социологии. №. 3 (82). 2022. С. 138-149</p> <p>2) Садырова М.С. Ценностные предпочтения и стратегии адаптации выпускников вузов России и Казахстана к современному рынку труда./ Общество: социология, психология, педагогика. 2022. № 9. С.</p> <p>3) Садырова М.С., Мухтарова К.С. Трудовые ценности и трудовая мотивация современной городской молодежи Казахстана. / Общество: социология, психология, педагогика. 2022. № 10. С.</p> <p>4) Сарсенова А.Б. «Шетел тілі» мамандығы бойынша жоо студенттерінің кәсіби құндылық бағдарлары (әлеуметтанулық зерттеу нәтижелері бойынша). / Психология және социология сериясы. №1 (84). 2023. С. 110-120</p> <p>5) Абдикерова Г.О., Садырова М.С. Жоғары сынып оқушыларының кәсіби қалауының негізгі бағыттарының траекториясының өзгеруі. / Вестник КазНУ. Серия «Педагогические науки» - №2(75) – 2023г.</p> <p>3) Шнарбекова М.К. Жоғары сынып оқушыларының кәсіби ұстанымдары мен кәсіби бағдарлау жұмысының ықпалы. / Вестник КазНУ. Серия «Психология и социология» - № 3 (86) – 2023г.</p> <p>7) Садырова М.С., Мухтарова К.С. Профессиональные предпочтения выпускников школ Казахстана: методология научных исследований. / Серия «Психология и социология» - № 3 (86) – 2023г.</p> <p>8) Сарсенова А.Б. «Профессиональные предпочтения школьников старших классов г.Алматы (по результатам социологического исследования). / Журнал. «Общество. Среда. Развитие» - 2023г.</p> <p>9) Абдикерова Г.О., Садырова М.С. Трансформация профессиональных предпочтений школьников старших классов в казахстане: социологический анализ. / Вестник КазНПУ им. Абая. «Серия социологические и политические науки» - №4(80)вышла в октябре 2023 года</p>
Патент туралы ақпарат	-

